

ÁDÁM BIBORKA

KETTŐS MÉRCE?

Az Európai Bizottság és a kisebbségek

Milyen Európát örökölnék Juncker és Von der Leyen bizottságától gyermekeink?

Bevezető. A kisebbségek védelme az Európai Unióban

■ Az Európai Unió polgárainak közel kilenc százaléka vallja magát valamely vallási, nyelvi, nemzeti vagy etnikai kisebbséghez tartozónak,¹ mindazonáltal az uniós szerződések a nemzetközi jog megközelítését követve nem határozzák meg a kisebbségek fogalmát.² A kisebbség kifejezés gyűjtőfogalom, amelybe beletartoznak a nemzeti, etnikai, a vallási, a nyelvi, valamint a szexuális kisebbségek is. Fontos azonban pontosan elhatárolni egymástól ezeket a fogalmakat és csoportokat, mert mindegyik más és más akadályokkal küzd, amelyekre más és más jogi megoldási javaslatok szükségesek nemzeti vagy nemzetközi szinten.

Ez az általánosabb gyűjtőfogalom lehetett az alapja a hátrányos megkülönböztetés tilalmának is, melyet az Európai Unió elsődleges jogrendjébe legelőször az amszterdami szerződés emelt be 1999-ben. Ekkor az európai közösséget létrehozó szerződés (EKSz.) 13. cikke, ma az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSz.) 19. cikke kimondja: „A szerződések egyéb rendelkezéseinek sérelme nélkül és a szerződések által az Unióra átruházott hatáskörök keretén belül a tanács az Európai Parlament egyetértését követően, különleges jogalkotási eljárás keretében, egyhangúlag megfelelő intézkedéseket tehet a nemen, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződés-

sen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés leküzdésére.”³

A szerződés itt etnikai és nem nemzeti alapon nyújt védelmet a diszkrimináció bármely formája ellen. A kisebbségekhez tartozó személyek jogait expliciten az Európai Unióról szóló szerződés (EUSz.) 2. cikke emeli ki elsőként: „Az Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezek az értékek közősek a tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában.”⁴

Az Európai Unió alapjogi chartájának 21. cikke említi elsőként az uniós primer jogban a nemzeti kisebbségeket. A charta 21. cikke első bekezdése kimondja: „Tilos minden megkülönböztetés, így különösen a nem, faj, szín, etnikai vagy társadalmi származás, genetikai tulajdonság, nyelv, vallás vagy meggyőződés, politikai vagy más vélemény, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés.”⁵

A charta 21. cikke és az EUSz. 2. cikke olyan jogi kötelező erővel bíró dokumentumok részei, amelyek az Unió primer jogforrásai, és amelyek a kisebbségekre, illetve konkrétan a nemzeti kisebbségekre utalnak. S bár vannak kutatók, illetve olyan nyugat-európai mozgalmak, melyek kifejezetten ellenzik az őshonos, nemzeti, *autochton* fogalmak szembeállítását a bevándorló, *allochton* fogalmakkal, az adott közösségek problémáit, követeléseit és jogait illetően különös jelentőséggel bír az *autochton*–*allochton* dichotómia.⁶

Hipotézis

■ Jelen írásom is erre a dichotómiára épít: szükségesnek tartja és figyelembe veszi az adott kisebbségi csoportok sajátos megkülönböztető jegyeit, és az ehhez kapcsolódó fogalomalkotási kísérleteket, pl. az őshonos nemzeti kisebbségek Európa tanácsi meghatározását⁷ vagy a Francesco Capotorti nevéhez köthető definíciót.⁸ Írásom célja, hogy görcső alá vegye az EU-s intézmények közül az Európai Bizottság és a kisebbségek kapcsolatrendszerét. Az Európai Bizottság az EU végrehajtó szerve, a szerződések őre, amely a jogalkotás kezdeményezéséért és az Unió napi működtetéséért felelős. Abból a feltételezésből indultam ki, hogy napjaink Európai Bizottsága kisebbségpolitikáját illetően önellentmondásokba keveredik, és kettős mércét alkalmaz. Az Unió elsődleges joga minden kisebbség számára meghirdette ugyan a megkülönböztetés tilalmát, az Európai Bizottság mégis kiemel egyes csoportokat az uniós primer jogforrásokban felsorolt kisebbségek közül, míg másokat elhanyagol, állampolgári kezdeményezéseiket tudatosan lesöpri a törvényhozás asztaláról.⁹ Miért, milyen jogi eszközökkel, politikai módszerekkel és ideológiai meggyőződéssel teszi mindezt? Miként lehetséges az, hogy a kisebbségpolitika a szubszidiaritás elvének értelmében tagállami hatáskörbe tartozik, továbbá az Európai Uniónak nincs kialakult norma-rendszere a kisebbségeket illetően,¹⁰ a bizottság mégis kész törvények és szabályozások egész sorát kezdeményezni egyes kisebbségi csoportok javára? Milyen társadalmi és demográfiai következményei lesznek ezeknek a döntéseknek

hosszú távon? Milyen Európát örökölnek Juncker és Von der Leyen bizottságától gyermekeink?

Az Európai Bizottság kisebbségekre vonatkozó startégiája

■ Terjedelemi korlátok miatt főként három kisebbségi csoportra térek ki, és azokon keresztül vizsgálom meg részletesen a Von der Leyen vezette Európai Bizottság tevékenységét. Az *Új migrációs és menekültügyi paktum (2019–2024)*¹¹ elemzése során a harmadik országokból bevándorló, vagyis az allochton kisebbségekre vonatkozó terveket, szabályozásokat és törvényjavaslatokat tekintem át. Az *Egyenlőség-központú Unió: az LMBTIQ-személyek egyenlőségéről szóló stratégia (2020–2025)*¹² elemzése során azt vizsgálom meg, hogy az Európai Bizottság miként segíti a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű, interszexuális és queer embereket a megkülönböztetés és az egyenlőtlenség elleni harcban. A *Minority SafePack – egymillió aláírás a sokszínű Európáért elnevezésű európai polgári kezdeményezésre adott Európai Bizottsági válasz*¹³ elemzésével pedig a bizottság őshonos, nemzeti, autochton kisebbségeire szabott stratégiáját mutatom be.

Az új migrációs és menekültügyi paktum

■ A 2015–2016-os menekültügyi válság közvetlenül elénk tárta a közös uniós migrációs és menekültügyi politika súlyos hiányosságait. A 2016-os bizottsági reformjavaslatokról folytatott tárgyalások megrekedtek, mert nem alakult ki egy egységes európai megközelítés. Az EU napirendjén megjelenő sürgetőbb témák következtében ugyan a migrációs kérdés egy időre a háttérbe szorult, azonban az Európai Bizottságban tovább zajlottak a jövőbeli uniós menekültügyi rendszer alakítására irányuló törekvések.

Az új paktum a bizottság leírása szerint a 2016 óta elért eredményekre, valamint az intézményközi egyeztetések tanulságaira és kompromisszumaira épít. Új, tartós és fenntartható európai keretet kíván meghatározni, ahol egyetlen tagállamot sem terhelhet aránytalan felelősség, és minden tagállamnak állandó jelleggel hozzá kell járulnia az új szolidaritási mechanizmushoz. Az átfogó megközelítés felöleli a migrációt, a menekültügy, az integráció és a határigazgatás területére vonatkozó szakpolitikákat, ezek mindegyikén előre kíván lépni. Gyorsabb és gördülékenyebb migrációs eljárásokat alakít ki korszerű informatikai rendszerekkel és uniós ügynökségek támogatásával. Célja visszaszorítani az illegális migrációt, és előremozdítani a védelemre szoruló beutazását, mindezeket össze kívánja hangolni az uniós munkaerőpiaci igényekkel. A paktum az EU harmadik országokkal fenntartott kapcsolataira is nagyobb hangsúlyt fektet, miközben figyelembe veszi a migráció külső és belső dimenzióját.¹⁴

A fenti középtávú célokhoz jól meghatározott jogi keretet, jelentős pénzügyi eszközöket és apparátust is hozzá kíván rendelni az Európai Bizottság. Erre irányul a közös európai menekültügyi rendszer reformja, melynek keretében a bizottság javaslatot tesz egy új szolidaritási mechanizmust is magában foglaló menekültügyi és migrációkezelési rendeletre. Ezzel biztosítani kívánja a menedékkérők számára a menekültügyi eljáráshoz való hozzáférést, az egyenlő bánásmódot, a jobbiztonságot, és kezelné a visszaküldésekkel kapcsolatos hiányosságokat is. A bizottság rendelettel létrehozza az Európai Unió menekültügyi ügynökségét, módosítani kívánja a visszatérítési irányelvet, melynek keretében a Frontexnek¹⁵ vezető szerepet szán, illetve kijelöl egy visszaküldéssel foglalko-

zó koordinátort is. Kidolgozza az önkéntes visszatérésre és visszailleszkedésre vonatkozó stratégiát. Javaslatot tesz a külső határon alkalmazandó előszűrési eljárást létrehozó új jogszabályra. Módosítja az Eurodac-rendeletre¹⁶ irányuló javaslatot annak érdekében, hogy kielégítse az új uniós menekültügyi és migrációkezelési keret adatigényeit. Továbbá előterjeszti a migrációs felkészültségi és válságkezelési tervet, és javaslatot tesz a válsághelyzetek és vis maior helyzetek kezelésére, nagyobb rugalmasságot biztosítva a tagállamoknak egy esetleges válsághelyzet esetén, valamint aktiválná a szolidaritási mechanizmust nagyszámú irreguláris menekült érkezése esetén. Az új jogi eszköz kiterjesztené a kötelező áthelyezés hatályát is.¹⁷ Az integrált határigazgatás keretében a bizottság ajánlást fogad el a tagállamok közötti együttműködésről a magánjogi jogalanyok által végzett mentési tevékenységek tekintetében. Iránymutatást nyújt a tagállamok számára, és egyértelművé teszi, hogy a tengeri mentés nem nyilvánítható bűncselekménnyé. Megerősíti a schengeni határellenőrzési kódexet és a schengeni értékelési mechanizmust, és létrehoz egy schengeni fórumot a konkrét együttműködés ösztönzése érdekében. Létrehoz egy új, a kutatás-mentés témájával foglalkozó európai szakértői csoportot. A tagállamokkal és a Frontexszel együtt garantálja az európai határ- és parti őrségről szóló új rendelet gyors és teljes körű végrehajtását, valamint 2023-ra biztosítja a nagy méretű informatikai rendszerek kiépítését és interoperabilitását.¹⁸ A 2021–2025-ös időszakra előterjeszti a migráncscempészség elleni új uniós cselekvési tervet, megvizsgálja, hogy miként javítható a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv hatásossága, valamint a migráncscempészség elleni küzdelemre irányuló tevékenységekre alapozva partnerségeket alakít ki a harmadik országokkal.¹⁹

A nemzetközi partnerekkel való együttműködés keretében a paktum elindítja a származási és tranzitországokkal folytatott, testre szabott, átfogó és kiegyensúlyozott migrációs párbeszédet és partnerségek kialakítására és elmélyítésére irányuló munkát. Előterjeszti az uniós védelemhez vezető legális beutazási lehetőségekről szóló – az áttelepítésre kiterjedő – ajánlást, valamint a jogszerű migráció és a mobilitás megkönnyítése érdekében uniós tehetséggondozási partnerségeket alakít ki a kulcsfontosságú partnerországokkal.²⁰

A készségek és tehetségek EU-ba vonzása érdekében nyilvános konzultáció keretében vitát indít a jogszerű migrációra vonatkozó következő lépésekről, valamint javaslatot tesz egy készségekre és tehetségekre vonatkozó csomagra, amely magában foglalja a harmadik országok huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgáira vonatkozó irányelv felülvizsgálatát.²¹

A paktum megjelenését követően az Európai Bizottság először 2021 szeptemberében veszi számba az eltelt másfél év során elért eredményeket, és elemzi a kihívásokat.²² Az első számú mellékletben lekövethető, hogy a fent említett törvénytervezetek, illetve vállalások milyen végrehajtási fázisban vannak épp.²³ A kommunikációból kiderül, hogy az olyan váratlan események, mint a koronavírus-járvány, a moirai és lipai menekülttáborokban szándékos gyűjtogatás eredményeképpen keletkezett tüzesetek, az afganisztáni helyzet vagy a Fehéroroszország által az EU meggyengítését célzó, államilag szervezett és irányított menekültáradat mind olyan események, amelyek rávilágítanak arra, hogy a gyorsan változó migrációs helyzet jelentős nyomást gyakorolhat az EU külső hatáira. Bármely tagállam, földrajzi helyzetétől függetlenül, szembesülhet ezzel az összetett migrációs kihívással, és mindig fennáll az új kihívások veszélye is.²⁴

Ezek a tagállamok számára súlyos következményekkel járó események egyidejűleg arra is rámutatnak, hogy az Európai Bizottság mind jogi, mind költségvetési, mind a politikai akarat tekintetében maximálisan elkötelezett a saját migrációs elképzelései és politikája iránt. A fent felvázolt nehézségek és válsághelyzetek ellenére sem tér el eredeti elképzelésétől, sőt rendszeresen és módszereken szembemegy a tagországok migrációt illető szubszidiaritási jogaival, holott egyértelművé vált, hogy nem az elmúlt évek megközelítésével és „Willkommenskultúrájával” kellene továbbhaladnia. Új javaslataival nem tudta feloldani a tagállamokat megosztó olyan ellentéteket, mint például a kötelező relokáció kérdése, amely *pull* faktorként működik, és csak mélyíti a migrációs válságot. A tagállamok közötti szolidaritás eszközeinek megválasztásakor rugalmatlan megközelítést alkalmaz, holott vannak tagállamok, melyek a demográfiai és munkaerőpiaci problémáikat nem a bevándorlók befogadásával kívánják megoldani, míg mások ezt tekintik a legális migráció elsődleges céljának. A megoldatlan problémák és feloldatlan feszültségek ellenére is az Európai Bizottság gőzhangerként viszi tovább a migrációs politikával kapcsolatos sajátos elképzeléseit.

Egyenlőség-központú Unió: az LMBTIQ-személyek egyenlőségéről szóló stratégia (2020–2025)

■ 2015-ben a bizottság bemutatta az LMBTIQ-személyek egyenlőségének előmozdítására irányuló intézkedések listáját, az első olyan szakpolitikai keretet, amely kifejezetten az LMBTIQ-személyekkel szembeni megkülönböztetés ellen küzd.²⁵ Egy 2019. évi felmérésben az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA) megállapította, hogy az LMBTIQ-személyekkel szembeni megkülönböztetés valójában erősödött az EU-ban: 43% nyilatkozta, hogy 2019-ben úgy érezte, megkülönböztetés áldozata, míg ez az arány 2012-ben 37% volt.²⁶ 2020-ban Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke évértékelő beszédében az Európai Parlament plénuma előtt hitet tett az LMBTIQ-jogok fontossága és támogatása mellett. Von der Leyen többek között kiemelte, hogy „Ez egy olyan Unió, ahol az lehetsz, aki vagy, és azt szerethetsz, akit akarsz – ahol nem kell tartanod vádaskodástól és hátrányos megkülönböztetéstől”, és „az LMBTIQ-mentes övezetek emberiségmentes övezetek, amelyeknek nincs helye Uniónkban”, illetve „ha szülő vagy egy országban, akkor szülő vagy egy másik országban is”.²⁷ Az évértékelő beszéddel megegyező módon az LMBTIQ-személyek egyenlőségéről szóló első stratégiával a bizottság egy egyenlőség-központú Unió kialakítására törekszik, az LMBTIQ-személyeket érő egyenlőtlenségeket és kihívásokat célozza.²⁸ A stratégia négy alappilléret alkotja az LMBTIQ-személyekkel szembeni megkülönböztetés leküzdése, biztonságuk biztosítása, a számukra befogadó társadalom kialakítása, valamint az LMBTIQ-személyek egyenlőségéért való fellépés irányítása világszerte.²⁹ A bizottság a fenti célokhoz nemcsak finanszírozási forrásokat rendel hozzá, hanem két igen fontos jogi lépést is. Az egyik értelmében az uniós bűncselekmények jegyzékét kiterjesztenék a homofób gyűlöletbeszédre és gyűlölet-bűncselekményekre,³⁰ valamint a bizottság jogszabályt nyújtana be a szülői státus határokon átnyúló kölcsönös elismeréséről.³¹ Utóbbi a gyakorlatban azt jelentené, hogy amennyiben egy belga szivárványcsaládban a szülői státusz elismert, úgy például Romániában is annak kellene lennie automatikusan és kölcsönösen.³²

A stratégia a 2020–2025-ös intervallumban biztosítaná, hogy az LMBTIQ-közösség szempontjából fontos kérdések megfelelő figyelmet kapjanak az uniós

döntéshozatalban. Rendelkezik továbbá: a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem foglalkoztatási aspektusáról; az egyenlőtlenség leküzdéséről az oktatásban, az egészségügyben, a kultúrában és a sportban; az azonos neműek élettársi kapcsolatának tagállamok közötti elismeréséről;³³ az LMBTIQ-közösségbe tartozó migránsok védelméről; a nemzetközi védelmet kérelmező LMBTIQ-személyek jogainak biztosításáról; a transz- és interszexuális embereknek fontos egészségügyi kutatások támogatásáról; valamint a homofóbia visszaszorításáról a világ más területein – utóbbit például részben a menekültügyi és migrációs alap keretéből finanszírozná.³⁴ A stratégia végezetül kiemeli, hogy az LMBTIQ-személyekkel szembeni diszkrimináció, erőszak és gyűlölet ellentétes az Európai Unió alapvető értékeivel, ezért véget kell annak vetni.³⁵

Az itt felvázolt stratégia a bizottság egyértelmű elköteleződéséről tesz tanúbizonyságot az LMBTIQ-személyek jogainak horizontális, EU-szintű kiterjesztéséről. Ahogy a bevezetőrészben is bemutattam, az egyenlőség- és a megkülönböztetésmentesség elve a közösségi jog általános elvei közé tartozik. Egyetértve azonban a lengyel Ordo Iuris véleményével³⁶ szükségesnek tartom egy világos határvonal meghúzását a homoszexuálisokkal szembeni intolerancia és gyűlöletbűncselekmények leküzdésére irányuló fellépések és egyes LMBTIQ-aktivisták azon törekvései között, akik pl. az azonos nemű párok számára a házasságkötésre fenntartott kiváltságok kiterjesztését, az LMBTIQ-szervezetek kedvezményes finanszírozását vagy a „gyűlöletbeszéd” fogalmának kiterjesztését kérik.

Az új LMBTIQ esélyegyenlőségi stratégia kialakítása során az Európai Bizottságnak nemcsak az LMBTIQ-környezet igényeit kell figyelembe vennie, hanem mindenekelőtt az egyéni jogok védelmének meglévő garanciáira kell hivatkozni. A tervezett jogszabályok nem léphetik túl az elsődleges jog által biztosított hatásköröket, és a szubszidiaritás elvének értelmében különösen nem avatkozhatnak be a tagállamok családjogába az úgynevezett „azonos neműek házassága” eszméjének kikényszerítésével. Ezért nincs jogi alapja az LMBTIQ-diszkriminációval kapcsolatos követeléseknek azokban az országokban, amelyek nem ismerik el az azonos neműek hivatalos kapcsolatát, illetve nem követelheti meg az Európai Unió ilyen törvények bevezetését.

Aggasztó továbbá, hogy egyre szélesebb körben alkalmazzák a nemzetközi jogban nem definiált „gyűlöletbeszéd” kifejezést. Így anélkül, hogy tartalmilag mélyebben elemeznénk azokat a véleményeket, melyek a nyilvános vitában teljesen jogosan kritizálják LMBTIQ-szervezetek tevékenységet, automatikusan „homofóbnak” minősítik ezeket, ezért figyelembe sem veszik őket. Ez azonban ellentmond a demokratikus társadalom egyik alapjának, a szólás- és véleményszabadságnak.³⁷

A Minority SafePack – egymillió aláírás a sokszínű Európáért elnevezésű európai polgári kezdeményezésre adott Európai Bizottsági válasz

■ A Minority SafePack – egymillió aláírás a sokszínű Európáért (MSPI) elnevezésű európai polgári kezdeményezés részletes ismertetését és elemzését egy korábbi tanulmányomban már elvégeztem.³⁸ A javaslatcsomag célja, hogy javítsa a nemzeti és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek védelmét, és erősítse az Unió kulturális és nyelvi sokszínűségét. A továbbiakban arra vállalkozom, hogy az Európai Bizottság 2021. januári válaszát röviden elemezzem.

Sajtóközleményében a bizottság leszögezi, hogy „a kisebbségekhez tartozó személyek jogainak tiszteletben tartása az Unió egyik alapvető értéke, a bizott-

ság pedig elkötelezett az ezzel kapcsolatos törekvések előbbre vitele iránt”.³⁹ Azonban rögtön a hivatalos válasza bevezetőjében leszögezi, hogy az Unió nem rendelkezik általános jogalkotási hatáskörrel kimondottan a nemzeti kisebbségek védelmének terén.⁴⁰ Ehhez az alapvetéséhez mindvégig ragaszkodik, miközben részletesen kitér az MSPI-ben megfogalmazott és az EB által regisztrált kilenc javaslatra.⁴¹ Bemutatja, hogy 2013 óta mennyi uniós jogszabály, projekt, intézmény, ösztöndíj és támogatási program született a követelésben megfogalmazott területeken. Ezzel indokolja, hogy mennyire más a jogi környezet, mint nyolc évvel ezelőtt, és miért szükségtelen egy átfogó európai szintű „nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek” – a kisebbségi közösségek fogalom meg sem jelenik a dokumentumban – igényeire szabott jogszabálycsomag. Továbbá azt is részletezi, hogy mely javaslatot milyen eddigi kezdeményezéssel, stratégiával és jogi aktussal fedett már le az elmúlt időszakban, vagy tervezi lefedni a jövőben egy már meglévő cselekvési terv részeként. Ezekből az is kiténik, hogy az Európai Bizottság nemcsak összemossa az őshonos (autochton) kisebbségek fogalmát az új, „más földről” érkező kisebbségekével (allochton), hanem sokszor az allochton kisebbségek számára létrehozott cselekvési terveivel próbálja indokolni és igazolni, hogy létezik megoldási keret az őshonos kisebbségek számára. Így például *Az uniós jogszabályok módosítása a hontalanok és az uniós polgárok közötti szinte egyenlő bánásmód biztosítása érdekében* című részben a következő javaslatot teszi: „fontos eszköz az új, átfogó, a 2021–2027-es időszakra vonatkozó, az integrációról és a befogadásról szóló cselekvési terv, amelyet a bizottság 2020. november 24-én fogadott el. E cselekvési terv minden olyan harmadik országbeli állampolgárra kiterjed, akik jogszerűen tartózkodnak az Unió területén, valamint a családjukon keresztül migráns háttérrel rendelkező uniós polgárokra és a befogadó társadalmakra. A cselekvési terv végrehajtása során figyelmet fordítanak a hontalan személyek és a nemzeti kisebbségekhez tartozó uniós polgárok helyzetére, különösen azon igényükre, hogy jobban integrálódjanak a társadalomba a jobb foglalkoztatási, oktatási és szociális lehetőségek révén. A cselekvési terv intézkedéseit az új Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap, valamint az ESZA+ és az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatja majd a 2021–2027-es programozási időszakban.”⁴²

Az a tény, hogy fenti cselekvési tervet az őshonos nemzeti kisebbségek kapcsán egyáltalán megemlítik, nem más, mint politikai diverzió és bürokratikus mellébeszélés: a definíciók összezavarása, a tények összemosása és szándékos félremagyarázása könnyű jogi kibúvót kíván biztosítani a cselekvés alól. Azaz a bizottság „nem cselekvésének” rendszerszintű jogi megalapozása.

A célzott anyanyelvű oktatási és kulturális igényre tett javaslatok sem találtak meghallgatásra. Helyettük a bizottság válasza hivatkozik az Európa Tanács nyelvi chartájára, az UNESCO 2005-ös kulturális kifejezések sokszínűségének védelméről és előmozdításáról szóló egyezményére, az Unió által a Kreatív Európa Program keretében adott műfordítási és egyéb, az Erasmus+ programban adott nyelvtanulási támogatásokra. Ezek köztudottan hasznos európai ifjúsági cserét, nyelvtanulást és kreativitást ösztönző programok, de azokat nem kimondottan az őshonos kisebbségek oktatási céljaira fejlesztették ki.⁴³ Ezt ki is emeli a válasz: „A kohéziós politikai pénzeszközök az EU legnagyobb beruházási eszközei között vannak, céljuk az Európa-szerte megjelenő társadalmi és területi egyenlőtlenségek kezelése. A támogatás olyan intézkedéseket tartalmaz, amelyek a marginalizált közösségek, etnikai kisebbségek, köztük romák, valamint a

migránsháttérű személyek integrációját hivatottak segíteni, hogy e személyek teljes mértékben részt vehessenek a társadalom minden vonatkozásában.”⁴⁴

A Nyelvi Sokszínűség Európai Központjának megalakulására vonatkozó igényt azzal utasította el a bizottság, hogy az Európa Tanács által működtetett Élő Nyelvek Európai Központjának a tevékenysége már lefedi a kezdeményezőik igényét. Holott ez az intézmény teljesen más tevékenységi körrel rendelkezik. Programjai között a jelnyelvek és a migránsok nyelvei igen, viszont az őshonos kisebbségek sokszor veszélyeztetett vagy az eltűnés szélén álló nyelvei egyáltalán nem szerepelnek.⁴⁵ A negatív példák sora folytatható a területalapú tartalomkorlátozás (geoblocking) irányelv módosítására tett javaslat leseprésével, ami helyett a bizottság holmi európai tartalmú Netflix-jellegű programokat ajánl, amelyek ugyan hasznosak lehetnek, de nem oldják meg a konkrét problémát, azaz hogy határokon átívelően saját anyanyelvén hallgathasson mindenki audiovizuális tartalmakat. Ahogy az állampolgárság nélküli (hontalan) roma és baltikumi orosz közösségek tagjait sem segítik ki azok a jogszabályok és támogatási rendszerek, melyeket elsősorban harmadik országokból napjainkban bevándorolt migránsháttérű személyekre szabott elsősorban az EB.

Összegzés és kitekintés

■ Bár az Európai Bizottság a Minority SafePack kezdeményezésre adott válaszában kinyilatkozta, hogy nincs jogköre a nemzeti kisebbségek ügyében eljárni, az alapjogi charta 21. cikke, valamint az EUSz. 2. és az EUMSz. 19. cikke értelmében ugyanannyi joga lenne ezt megtenni, ahogy e primer jogforrások alapján jogszabályok és stratégiák egész sorát alkotja meg az allochton (migráns) és a szexuális kisebbségek számára.

A 2014-ben megalakult Juncker-bizottság és a 2019 óta működő Von der Leyen-bizottság számos olyan kezdeményezést tűzött napirendre és valósított meg, amelyek túllépnek a bizottság számára meghatározott jogkörökön. Ez a fajta kettős mérce túlmutat az egyszerű jogkör megléte vagy hiánya kérdésén: nemcsak megsérti a tagállami szubszidiaritás elvét, hanem terjeszkedő, lopakodó jogértelmezéssel bővíti az uniós jog számára ideológiailag fontos területeket.⁴⁶ Sőt az LMBTIQ-jogokat és a menedékkérés jogát bevonja az emberi jogok körébe, ezáltal a jogállamiság fogalmába. Ezzel a túlterjeszkedő tartalom bővítéssel ideológiai alapon avatkozik be a tagállamok szuverén döntéseibe, Európa zsidó-keresztény alapjait kérdőjelezi meg, és olyan veszélyes precedenseket teremt, melyek Európa demográfiai összetételére nézve súlyos és visszafordíthatatlan változásokat kényszerítenek ki. A Minority SafePack kezdeményezést mindenképpen úgy söpörte le az asztalról, hogy 28 tagállamból 1 128 422 hiteles támogató állampolgári nyilatkozatot hagyott figyelmen kívül, amelyek célja az Európai Unióban élő nemzeti és nyelvi kisebbséghez tartozó 50 millió személy védelmének javítása. Az Európai Bizottság őshonos kisebbségeinek ügyét tudatosan a szőnyeg alá söpri, miközben egy globális ideológiai indoktrináció részeként Európa demográfiai és nemi összetételét tudatosan alakítja át. Önellentmondásának csúcscsaként az MSPI esetében semmibe vette a polgári kezdeményezés intézményét, az európai részvételi demokrácia egyik legfontosabb vívmányát. Az MSPI kezdeményezői keresetet nyújtottak be az Unió törvényszékéhez. Az eset jogi útra terelése azért is fontos, mert a *Kohéziós politika a régiók egyenlőségéért és a regionális kultúrák fenntarthatóságáért* elnevezésű, a Székely

Nemzeti Tanács által még 2012-ben útjára indított és az MSPI-hez hasonló vizontagságos utat bejárt⁴⁷ polgári kezdeményezés⁴⁸ aláírási szakasza és hitelesítése 2021-ben lezárult.⁴⁹ Itt a lehetőség tehát az EB számára, hogy orvosolja az MSPI során elodázott problémákat, s ne csak a bevándorló és szexuális kisebbségek, valamint a ketrecben tartott állatok jólétéért aggódjon,⁵⁰ hanem a saját őshonos kisebbségei jövőjét is óvja.

■ JEGYZETEK

1. Vízi Balázs: *Európai kaleidoszkóp. Az Európai Unió és a kisebbségek*. L'Hartmann Kiadó, Bp., 2013. 24.
2. Az Európai Parlament állásfoglalási indítványa az EU-ban élő kisebbségekre vonatkozó minimumszabályokról. (2018/2036(INI)). F pont. Letöltés helye: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0353_HU.html. Letöltés ideje: 2022. 04. 12.
3. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. 19. cikk (1). Letöltés helye: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT>. Letöltés ideje: 2022. 04. 12.
4. Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. 2. cikk. Letöltés helye: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0007.02/DOC_1&format=PDF. Letöltés ideje: 2022. 04. 10.
5. Az Európai Unió alapjogi chartája (2016/C 202/02). 21. cikk (1). Letöltés helye: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=EN>. Letöltés ideje: 2022. 04. 12.
6. Miki, Nassira: *De Morgen stops using the word 'allochtoon': a study of the opinions of 'allochtonie' youngsters*. Scriptie voorgedragen tot het bekomen van de graad van Master in de meertalige communicatie. HOGENT. Geassocieerde Faculteit Toegepaste Taalkunde. 2012–2013.
7. Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 1201. (1993) számú ajánlása. 1. cikk. Letöltés helye: <http://adattar.adatbank.transindex.ro/nemzetkozi/rec1201h.htm>. Letöltés ideje: 2022. 04. 01.
8. Capotarti kisebbség definíciójához és a kisebbség fogalmának meghatározásához kapcsolódó definíciók kihívásokhoz lásd: Dr. Tárnok Balázs: *Régi és új kisebbségek Európában*. In: Gömbös Ervin (szerk.): *Kisebbségek jövője a globalizálódó világban*. Magyar ENSZ Társaság, 2016. 83–86.
9. Ádám Biborka: *Talmi civil eszköz? A Minority SafePackról dióhéjban*. Korunk 2021. 3. évf. 8. sz. 104–115., 112.
10. Szaniszló Réka Brigitta: *Az EU és az őshonos nemzeti kisebbségek védelme*. In: Szakács Ildikó Réka (szerk.): *Nemzetpolitika a gyakorlatban – Kisebbségek helyzete, jogai és védelme*. SZTE ÁJTK NRTI, Szeged, 2016. 186.
11. Az Európai Bizottság új migrációs és menekültügyi paktuma. Letöltés helye: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/new-pact-migration-and-asylum_hu. Letöltés ideje: 2022. 03. 10. (A továbbiakban: EB migrációs paktum.)
12. Egyenlőség-központú Unió: az LMBTIQ-személyek egyenlőségéről szóló stratégia (2020–2025). Letöltés helye: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:52020DC0698>. Letöltés ideje: 2022. 03. 10. (A továbbiakban: Egyenlőség-központú Unió.)
13. Az Európai Bizottság válasza a Minority SafePack kezdeményezésre. Letöltés helye: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=C\(2021\)171](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=C(2021)171). Letöltés ideje: 2022. 03. 10. 1–24. (A továbbiakban: Az EB válasza MSPI).
14. EB migrációs paktum. 1–3.
15. A Frontex, azaz az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség egy európai uniós ügynökség, melyet 2004-ben alapítottak, hogy segítse az EU tagállamait és a schengeni társult országokat a szabad mozgásban és az uniós terület külső határainak védelmében. A Frontexet az uniós költségvetésből, valamint a schengeni társult országok hozzájárulásából finanszírozzák. Letöltés helye: <https://frontex.europa.eu/language/hu/>. Letöltés ideje: 2022. 04. 17.
16. Az Eurodac az Európai Bizottságon belül létrehozott, az ujjlenyomatok összehasonlítására alkalmas számítógépes központi adatbázissal rendelkező központi egységéből, valamint a tagállamok és az adatbázis közötti elektronikus adatátvitelt biztosító rendszerből áll, amelyen a tagállamok az adatokat küldik a központi rendszerbe. Lásd: <https://naih.hu/eurodac>. Letöltés ideje: 2022. 04. 15.
17. Uo. 4–12.
18. Uo. 13–17.
19. Uo. 18–19.
20. Uo. 20–27.
21. Uo. 28–30.
22. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the Report on Migration and Asylum. Letöltés helye: <https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/report-migration-asylum.pdf>. Letöltés ideje: 2022. 03. 10. (A továbbiakban: Communication from the Commission on the Report on Migration and Asylum.)
23. Annex to Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the Report on Migration and Asylum. Letöltés helye: <https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/annex1-report-migration-asylum.pdf>. Letöltés ideje: 2022. 03. 10.
24. Communication from the Commission on the Report on Migration and Asylum. 1. és 24.
25. Final Report 2015-2019 on the List of actions to advance LGBTI equality. Letöltés helye: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/report_list_of_actions_2015-19.pdf. Letöltés ideje: 2022. 03. 11.
26. EU LGBTI II A long way to go for LGBTI equality. Letöltés helye: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality-1_en.pdf. Letöltés ideje: 2022. 03. 12.

27. Von der Leyen elnök értékelő beszéde az Unió helyzetéről az Európai Parlament plenáris ülésén. Letöltés helye: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/SPEECH_20_1655. Letöltés ideje: 2022. 03. 15.
28. Egyenlőség-központú Európa. 3.
29. Uo. 3–4.
30. Uo. 16.
31. Uo. 17–18.
32. Lásd ehhez az Európai Parlament állásfoglalási indítványát az eljárási szabályzat 227. cikkének (2) bekezdése alapján az LMBTIQ-személyek Unión belüli jogairól (2021/2679(RSP)). Letöltés helye: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-9-2021-0431_HU.html. Letöltés ideje: 2021. 09. 10.
33. C-673/16 Coman és társai ügy. Letöltés helye: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-673/16&language=HU>. Letöltés ideje: 2022. 04. 11.
34. Egyenlőség-központú Európa. 12.
35. Uo. 27.
36. Ordo Iuris feedback on LGBTI Strategy. Letöltés helye: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12410-A-new-LGBTI%2B-equality-strategy/details/F537086_en. Letöltés ideje: 2022. 04. 10.
37. Uo.
38. Lásd Ádám Biborka: i. m.
39. Európai Bizottság – Sajtóközlemény. Európai polgári kezdeményezés: Az Európai Bizottság válasza a Minority SafePack kezdeményezésre. Letöltés helye: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_21_81. Letöltés ideje: 2022. 03. 14.
40. Az EB válasza MSPI. 1.
41. Minority SafePack Initiative. Kilenc javaslat. Letöltés helye: <http://www.minority-safepack.eu/#about>. Letöltés ideje: 2021. 03. 21.
42. Az EB válasza MSPI. 14.
43. Uo. 20.
44. Uo. 9.
45. European Centre for Modern Languages of the Council of Europe honlapja. Letöltés helye: <https://www.ecml.at/>. Letöltés ideje: 2021. 03. 19.
46. Alapjogokért Központ: *Őshonos nemzeti kisebbségek kontra szexuális kisebbségek. Miért kezelik eltérően a két kérdést az uniós intézmények?* Letöltés helye: http://alapjogokert.hu/2021/05/25/oshonos-nemzeti-kisebbssegek-kontra-szexualis-kisebbssegek/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=oshonos-nemzeti-kisebbssegek-kontra-szexualis-kisebbssegek. Letöltés ideje: 2022. 04. 12.
47. Mile Balázs (szerk.): Joggal Európában. A Kárpát-medencei magyar autonómiatörekvések 25 éve. L'Harmattan, Bp., 2016. 64–66.
48. Citizens' initiative for National Regions. Letöltés helye: www.nationalregions.eu. Letöltés ideje: 2021. 03. 24.
49. Kohéziós politika a régiók egyenlőségéért és a regionális kultúrák fenntarthatóságáért. Letöltés helye: https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2019/000007_hu. Letöltés ideje: 2022. 04. 15.
50. End the Cage Age állampolgári kezdeményezés. Letöltés helye: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_21_3298. Letöltés ideje: 2022. 04. 15.

